

POLITECHNIKA
GDAŃSKA

ROBERT PIOTROWSKI

ZAAWANSOWANE
ALGORYTMY STEROWANIA
I OPTYMALIZACJI
W BIOLOGICZNEJ
OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW
TYPU WSADOWEGO

Dla moich kochanych dzieci, Adama i Mai

GDAŃSK 2018

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTWA POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Janusz T. Cieśliński

REDAKTOR PUBLIKACJI NAUKOWYCH

Michał Szydłowski

REDAKTOR SERII

Zbigniew Krzemiński

RECENZENCI

Zbigniew Lubośny

Mieczysław Metzger

REDAKCJA JĘZYKOWA

Agnieszka Frankiewicz

PROJEKT OKŁADKI

Jolanta Cieślawska

Wydano za zgodą

Rektora Politechniki Gdańskiej

Oferta wydawnicza Politechniki Gdańskiej jest dostępna pod adresem

www.pg.edu.pl/wydawnictwo/katalog

zamówienia prosimy kierować na adres wydaw@pg.edu.pl

Utwór nie może być powielany i rozpowszechniany, w jakiegokolwiek formie
i w jakikolwiek sposób, bez pisemnej zgody wydawcy

© Copyright by Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej,
Gdańsk 2018

ISBN 978-83-7348-728-4

SPIS TREŚCI

WYKAZ OZNACZEŃ I SKRÓTÓW	5
1. WSTĘP	9
1.1. Wprowadzenie	9
1.2. Przegląd stanu wiedzy	12
1.3. Struktura monografii	15
2. CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU STEROWANIA	17
2.1. Informacje ogólne	17
2.1.1. Rodzaje oczyszczalni ścieków	17
2.1.2. Podstawowe procesy w oczyszczalni ścieków	19
2.1.3. Napowietrzanie ścieków	21
2.2. Oczyszczalnia ścieków w Swarzewie	22
2.3. Instalacja napowietrzająca w Swarzewie	27
2.4. Sterowanie w oczyszczalni ścieków w Swarzewie – stan aktualny	30
3. MODELOWANIE MATEMATYCZNE SYSTEMU STEROWANIA	32
3.1. Reaktor SBR	32
3.2. Instalacja napowietrzająca	36
3.2.1. Model ogólny	36
3.2.2. Model szczegółowy – wariant A	41
3.2.3. Model szczegółowy – wariant B	46
4. ALGORYTM STEROWANIA STĘŻENIEM TLENU	52
4.1. Projektowanie systemu sterowania	52
4.2. Badania symulacyjne i analiza wyników	60
5. ALGORYTMY STEROWANIA STĘŻENIEM TLENU I WYZNACZANIA TRAJEKTORII ZADANEJ STĘŻENIA TLENU	67
5.1. Adaptacyjny układ sterowania z nadrzędnym regulatorem regulowym	67
5.1.1. Projektowanie systemu sterowania	67
5.1.2. Badania symulacyjne i analiza wyników	74
5.2. Adaptacyjny układ sterowania z nadrzędnym regulatorem heurystycznym	90
5.2.1. Projektowanie systemu sterowania	90
5.2.2. Badania symulacyjne i analiza wyników	101
6. OPTIMALIZACJA PRACY REAKTORA SBR	108
6.1. Sformułowanie zadania optymalizacji	108
6.1.1. Zmienne decyzyjne	108
6.1.2. Ograniczenia	109
6.1.3. Funkcja kryterialna	109
6.2. Niedeterministyczne metody optymalizacji	110
6.2.1. Algorytmy ewolucyjne	110
6.2.2. Algorytm symulowanego wyzarcia	114
6.3. Deterministyczne metody optymalizacji	116
6.3.1. Metoda gradientowa	117
6.3.2. Metoda Direct	117
6.3.3. Metoda podziału i ograniczeń	117

6.4. Wyniki optymalizacji	117
6.4.1. Przegląd zupełny	118
6.4.2. Algorytmy ewolucyjne	119
6.4.3. Algorytm symulowanego wyżarzania	123
6.4.4. Metoda gradientowa	125
6.4.5. Metoda Direct	126
6.4.6. Metoda podziału i ograniczeń	128
6.4.7. Analiza porównawcza	130
6.5. Optymalizacja pracy oczyszczalni ścieków w Swarzewie	131
7. IMPLEMENTACJA SPRZĘTOWO-PROGRAMOWA	138
7.1. Ogólna struktura	138
7.2. Charakterystyka warstw systemu sterowania	140
7.3. Warstwowy system sterowania w oczyszczalni ścieków	142
7.4. Analiza stanu obecnego	143
7.5. Propozycja modernizacji	145
ZAKOŃCZENIE	148
BIBLIOGRAFIA	150
Streszczenie w języku polskim	160
Streszczenie w języku angielskim	160